

H. PEEMANS-POULLET (ED.)

«La démocratie à l'épreuve du féminisme. Actes du colloque, Bruxelles, 13 et 14 mars 1998»

Brussel, Université des Femmes, 1998, 282 p.

Wat is de geloofwaardigheid van een democratie die vrouwen van een actieve politieke deelname uitsluit? Rond deze vraag organiseerde het vormingsinstituut “*Université des Femmes*” in maart 1998 een colloquium. Voorliggende bundel bevat de referaten die onderzoeksters uit binnen- en buitenland en diverse verantwoordelijken uit het politieke veld of de vrouwenbeweging er naar voor brachten. Het boek *La démocratie à l'épreuve du féminisme* leidt ons, zoals het gelijknamig colloquium, over een brokkelig geplaveid parcours.

De verschillende etapes in de Belgische kieswetgeving worden summier behandeld door Marie-Thérèse Coenen die haar overzicht van Olympe de Gouges tot de quotawet van Miet Smet overvloedig lardeert met vrouwonvriendelijke citaten. Eliane Gubin geeft interpretatieve beschouwingen bij het debat rond het vrouwenstemrecht vóór 1921. Zij toont aan dat in de verschillende standpunten electorale overwegingen en misogynie meespeelden. Maar haar onderscheid tussen een mannelijk en vrouwelijk discours is te eenvoudig en verdringt de ideologische scheidingslijnen die zich onmiskenbaar in het debat aftekenden. Leen Van Molle stelde in haar referaat –waarvan de neerslag helaas in deze bundel ontbreekt – het historisch proces van de partijvorming centraal bij het zoeken naar een verklaringsgrond voor de onvoldoende politieke vertolking van het vrouwenbelang in parlementaire regimes. Door

het feit dat vrouwen tweemaal de trein van de partijvorming misten, werden zij gedwongen tot het werken binnen de drie grote ideologieën. Zij hanteerden daarbij wel vergelijkbare strategieën. De vorming van aparte feministische partijen – dat blijkt overigens ook uit het artikel van Renée Wagener verder in de bundel – was in West-Europa steeds een kortstondig verschijnsel, dat zelden een mandaat opleverde.

De referaten van drie buitenlandse historici uit het Franse taalgebied zijn op zich niet oninteressant maar hangen in deze bundel in het ijle. Wie ze niet overslaat, komt te weten dat in de periode 1791-1849 een duizendtal vrouwen (ca 10 % van het electoraat) in beneden-Canada stemrecht had op basis van persoonlijke eigendomsstitels (Nathalie Picard). De instanties die in periode 1965-1990 het politiek engagement van vrouwen in Canada aanzwengelden, werden volgens Jane Jenson in de jaren 1990 roemloos ten onder gebracht. Wie naast deze bijdrage het artikel legt van ere-senator Michèle Bribosia kan duidelijke parallellen met de Belgische situatie vaststellen. Eliane Viennot weerlegt het verband tussen de oude Salische wet die vrouwen van de troon uitsloot en de blijvende ondervertegenwoordiging van vrouwen in de Franse politiek.

De Belgische keuze voor een geïntegreerd beleid, dat zowel sensibilisatie als structurele maatregelen omvat (Rien Van Meensel), wordt in een aantal interessante bijdragen kritisch geëvalueerd. Ann Carton komt op basis van een bevraging tot de vaststelling dat vooral oudere vrouwelijke kiezers met een hogere opleiding zich in hun stemgedrag laten beïnvloeden

door de sensibilisatie onder de vorm van Stem-vrouwcampagnes. De quota's als structurele maatregel worden door de verdedigers van de pariteit sterk aangevallen. Berengère Marques-Pereira analyseert hun argumenten en stoot op een wezenlijk probleem van de democratie. Die weerspiegelt in haar verklaringen een vals universalisme en is de facto geconcipieerd rond het model van de mannelijke staatsburger. Olivier Paye beklemtoont de discrepantie tussen de theorievorming rond pariteit en het praktijkgerichte politieke denken van de Belgische vrouwelijke politici. Zij zien het systeem van de quota's als een werkzaam middel om het ideaal van de pariteit te verwezenlijken. Het artikel van Jo De Leeuw is een oproep om het paradigma van de democratie fundamenteel te herdenken. Een ambitieus voorstel waartoe in dit boek toch enkele aanzetten worden gegeven.

Ria Christens